

Sygn. akt II Ka 82/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Jaszczuk
Sędziowie:	SSO Jerzy Kozaczuk SSO Krystyna Święcicka (spr.)
Protokolant:	sekr. sąd. Agnieszka Wierzbicka

przy udziale Prokuratora Luby Filoc

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2015 r.

sprawy **J. D.**

oskarżonej o przestępstwo z art. 222 §1 kk i in.

na skutek apelacji, wniesionych przez oskarżoną, prokuratora i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach

z dnia 24 listopada 2014 r. sygn. akt VII K 36/14

uchyla wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ka 82/15

UZASADNIENIE

J. D. została oskarżona o to, że w dniu 14 listopada 2013 roku w S. woj. (...), naruszyła nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego Burmistrza Miasta i Gminy K. M. S. podczas i w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z reprezentowaniem urzędu przed sądem w ten sposób, że uderzyła go dwukrotnie ręką w twarz czym spowodowała u niego obrażenia ciała w postaci krwiaka policzka lewego 2x3 cm z obrzękiem i otarciem naskórka, powodujące naruszenie czynności narządów jego ciała na okres poniżej dni siedmiu,

tj. o czyn z art. 222 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2014 r., sygn. akt VII K 36/14, Sąd Rejonowy w Siedlcach:

I. Oskarżoną **J. D.** uznał za winną tego, że:

w dniu 14 listopada 2013 r. w S. woj. (...) uderzając dwukrotnie ręką w twarz **M. S.** spowodowała u niego obrażenia ciała w postaci krwiaka policzka lewego 2x3 cm z obrzękiem i otarciem naskórka, powodujące naruszenie czynności

narządów jego ciała na kres poniżej dni siedmiu tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 157 § 2 k.k. i za czyn ten na podstawie art. 59 § 1 k.k.- odstąpił od wymierzenia kary,

II. na podstawie art. 49 § 1 k.k. orzekł od oskarżonej na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej świadczenie pieniężne w kwocie 500 złotych,

III. zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa 165 złotych tytułem kosztów postępowania oraz obciążył ją opłatą w kwocie 30 złotych.

Apelację od przedstawionego wyżej wyroku wywieli oskarżyciel publiczny, oskarżona J. D. i pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego M. S..

Prokurator Rejonowy w Siedlcach, zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w całości na niekorzyść oskarżonej J. D. i zarzucił mu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a polegający na tym, że Sąd Rejonowy przyjął, iż zachowanie J. D. nie wypełniło znamion przestępstwa z art. 222 § 1 k.k., co w konsekwencji doprowadziło do wyeliminowania tego występkę z opisu czynu, w sytuacji gdy swobodna, a nie dowolna, jak to uczynił Sąd I instancji, ocena zgromadzonych w sprawie dowodów wskazuje na to, iż oskarżona dopuściła się czynu wyczerpującego dyspozycję art. 222 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

W następstwie powyższego odwołujący się wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

Oskarżona J. D. zaskarżyła zaprezentowany wyżej wyrok w całości, zarzucając mu:

1) obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

- art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 k.p.k. polegającą na dowolnej i niepełnej ocenie materiału dowodowego z naruszeniem zasad prawidłowego rozumowania poprzez uznanie, że społeczna szkodliwość czynu oskarżonej nie jest znaczna, podczas gdy wszechstronna ocena zebranych dowodów musi prowadzić do wniosku, że społeczna szkodliwość czynu oskarżonej jest znikoma, co uzasadnia wydanie wyroku uniewinniającego z uwagi na zaistnienie przesłanki z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. (czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego) w zw. z art. 414 k.p.k.; niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku, dlaczego Sąd nie zastosował wobec oskarżonej instytucji warunkowego umorzenia postępowania wobec ustaleń, że czyn oskarżonej był usprawiedliwiony prowokacyjnym zachowaniem M. S. i naruszeniem przez wymienionego dóbr osobistych oskarżonej; zaniechanie zbadania z urzędu stanu zdrowia psychicznego oskarżonej w chwili popełnienia zarzucanego jej czynu w świetle ustaleń Sądu, że J. D. działała w anormalnej sytuacji motywacyjnej wywołanej nagłym i prowokującym zachowaniem pokrzywdzonego,

- art. 399 § 1 k.p.k. poprzez zaniechanie uprzedzenia stron o zmianie kwalifikacji prawnej zarzucanego oskarżonej czynu;

2) błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, że J. D. dopuściła się popełnienia przypisanego jej czynu, podczas gdy prawidłowa i całościowa ocena materiału dowodowego nie pozwala na powyższe ustalenia.

W następstwie powyższego odwołująca się wniosła o uniewinnienie oskarżonej od popełnienia zarzucanego jej czynu, ewentualnie o skierowanie sprawy na posiedzenie w celu ewentualnego rozważania warunkowego umorzenia postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Siedlcach.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżył wyrok Sądu I instancji w całości, obejmując zakresem zaskarżenia jego uzasadnienie, i zarzucając mu:

a) obrazę przepisów postępowania, w szczególności:

- art. 7 k.p.k.- polegającą na dokonaniu oceny dowodów z naruszeniem zasad wyrażonych w tym przepisie, przez niesłuszne obdarzenie wiarą wyjaśnień oskarżonej w całości oraz bezpodstawne odrzucenie zeznań pokrzywdzonego M. S. w znacznej części, co w konsekwencji doprowadziło do ustalenia stanu faktycznego, który nie odpowiadał rzeczywistemu przebiegowi zdarzenia będącego przedmiotem sprawy,

- art. 424 § 1 pkt 1 i § 2 k.p.k.- polegającą na sporządzeniu uzasadnienia wyroku wbrew regułom zawartym w tych przepisach, które to uchybienia miały wpływ na treść wyroku, a nadto w znacznym stopniu utrudniają kontrolę instancyjną orzeczenia,

- art. 626 § 1 k.p.k. i art. 627 k.p.k. polegającą na zaniechaniu zasądzenia zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz oskarżyciela posiłkowego i bezpodstawnym uznaniu, że zwrot tych wydatków nie przysługuje.

b) niezasadne zastosowanie art. 59 § 1 k.k. będące konsekwencją wadliwej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu i bezpodstawnego w świetle całokształtu okoliczności sprawy uznania, że cele kary zostaną spełnione przez orzeczony środek karny- świadczenie pieniężne w kwocie 500 zł.

W następstwie tak sformułowanych zarzutów odwołujący się wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W toku rozprawy odwoławczej prokurator poparł apelację Prokuratora Rejonowego w Siedlcach i wnioski w niej zawarty oraz wniósł o nieuwzględnienie apelacji oskarżonej. Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego poparł swoją apelację oraz wnioski w niej zawarty, wniósł o nieuwzględnienie apelacji oskarżonej oraz przyłączył się do apelacji prokuratora. Oskarżyciel posiłkowy przyłączył się do stanowiska prokuratora i swojego pełnomocnika, wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Oskarżona J. D. zaniechała stawiennictwa, będąc prawidłowo zawiadomioną o terminie rozprawy odwoławczej i nie usprawiedliwiając swej nieobecności w sposób należyty.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje prokuratora i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, domagające się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy J. D. do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, są zasadne i jako takie na uwzględnienie zasługują.

W wyprzedzeniu zasadniczej części rozważań podkreślić należy, że Sąd II instancji, celem zapewnienia klarownego toku swych wywodów, w pierwszej kolejności odniósł się do apelacji wywiedzionych na niekorzyść J. D., albowiem- w przeciwieństwie do środka odwoławczego wniesionego przez oskarżoną- kwestionują one prawidłowość pierwszoinstancyjnej oceny materiału dowodowego i jako takie mają charakter najdalej idący. Zaznaczyć przy tym trzeba, iż wprawdzie zarzut sformułowany przez prokuratora ogranicza się jedynie do podstawy odwoławczej przewidzianej w art. 438 pkt 3 k.p.k., a więc do błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, to jednak argumentacja podniesiona na jego poparcie nie pozostawia wątpliwości, że apelacja wskazuje również na uchybienia natury procesowej, kwestionując trafność wartościowania materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, czyli w istocie formułując zarzut uchybienia unormowaniu art. 7 k.p.k.

Prowadząc kontrolę instancyjną zanieganego orzeczenia ze wskazanej perspektywy, Sąd Okręgowy stwierdził, że pierwszoinstancyjny tok rozumowania jest dotknięty na tyle poważnymi uchybieniami, iż niewątpliwie mogły one mieć wpływ na treść poczynionych ustaleń faktycznych. Nie ma jednak racji pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, o ile z uchybieniami tymi automatycznie wiąże naruszenie treści art. 424 § 1 pkt 1 i § 2 k.p.k. Sama tylko wadliwość poglądów zaprezentowanych w pisemnych motywach wyroku nie jest bowiem równoważna z pojawieniem się w nim wad konstrukcyjnych, wyrażających się w niewskazaniu faktów, jakie sąd uznał za udowodnione, na jakich w tej mierze

oparł się dowodach i dlatego nie uznał dowodów przeciwnych, czy też w nieprzytoczeniu okoliczności, które zostały wzięte pod uwagę przy kształtowaniu reakcji prawnokarnej na czyn przypisany oskarżonej.

Przystępując do rozważań poświęconych pierwszoinstancyjnemu wartościowaniu materiału dowodowego podkreślić należy, iż ustalenia faktyczne wyroku tylko wtedy nie wykraczają poza ramy swobodnej oceny dowodów, gdy poczynione zostały na podstawie wszechstronnej analizy przeprowadzonych dowodów, których ocena nie wykazuje błędów natury faktycznej, czy logicznej, a także jest zgodna ze wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego (vide wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 1974 r., II KR 114/74, LEX nr 18929). Analiza pisemnych motywów zanegowanego orzeczenia prowadzi do wniosku, że wyrok Sądu Rejonowego walorów takowych nie posiada, a tym samym nie spełnia wymogów art. 7 k.p.k.

Zaaccentować trzeba, że poważne zastrzeżenia budzi przede wszystkim pierwszoinstancyjna ocena wyjaśnień J. D.. Sąd Rejonowy nie tylko zaniechał ich wszechstronnej oceny, rezygnując z występujących w sprawie możliwości dowodowych, lecz również dopuścił się błędów natury faktycznej i logicznej w przeprowadzonym wywodzie.

Podzielając w pierwszym rzędzie argumentację pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, wskazującego na konieczność wartościowania relacji oskarżonej również w oparciu o treść jej wypowiedzi w przedmiotowo tożsamej sprawie VII K 794/13 Sądu Rejonowego w Siedlcach, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 452 § 2 k.p.k., zaliczył do materiału dowodowego akta wzmiankowanej sprawy M. S. z prywatnego aktu oskarżenia J. D.. Efektem powyższego było przyznanie racji apelującemu, o ile wskazuje on na nieobecność w toku rozumowania Sądu I instancji treści ewolucji wypowiedzi oskarżonej, która to zaszczość de facto nie występuje w sprawie VII K 36/14. Podkreślić w tym zakresie trzeba, że J. D., składając ustną skargę o przestępstwie ściganym z oskarżenia prywatnego, podała, iż uniknęła uderzenia w brzuch przez M. S., nie wspominając przy tym o jakichkolwiek uderzeniach zadanych wymienionemu (k. 2v akt VII K 794/13), a następnie złożyła twierdzenia dotyczące tej kwestii dopiero w toku rozprawy głównej (k. 28 akt VII K 36/14). Powyższe nie może pozostawać poza polem rozważań Sądu wartościującego wyjaśnienia oskarżonej w części poświęconej zachowaniu pokrzywdzonego.

Jak słusznie podniósł pełnomocnik M. S., tok rozumowania Sądu Rejonowego charakteryzuje się nadto występowaniem błędu natury faktycznej. Nie sposób zgodzić się bowiem z pierwszoinstancyjną tezą, iż świadek adw. J. C. widział moment, w którym M. S. miał uderzyć J. D. w brzuch i złapać ją za nadgarstki (k. 145). Dość będzie podkreślić w tym miejscu, że świadek ten podał jedynie, iż oskarżona „trzymała się za brzuch”, M. S. „zaczął wykonywać gesty rękoma, miał zaciśnięte pięści, jakby ręce złożone do walki”, zaś w odniesieniu do nadgarstków wyżej wymienionej wskazał, że miała ona ślady „jakby ktoś złapał za nadgarstek” (k. 88- 88v).

W dalszej kolejności zaznaczyć należy, że Sąd I instancji uchybił treści materiału dowodowego, a w konsekwencji również zasadom doświadczenia życiowego, w istocie przyjmując, iż J. D. nie miała żadnego powodu, by zaatakować M. S., albowiem w dniu 14 listopada 2013 r. uzyskała ona korzystne dla siebie rozstrzygnięcie sporu toczącego z Gminą K. (k. 146v), i zarazem pośrednio zakładając, że powód takowy pojawił się po stronie pokrzywdzonego. Przypomnieć tutaj wystarczy, że Sąd Okręgowy w Siedlcach, rozpoznając w dniu 14 listopada 2013 r. sprawę z powództwa M. D. o zapłatę postanowił odroczyć ogłoszenie orzeczenia do dnia 27 listopada 2013 r. (k. 123) i dopiero we wskazanej dacie zapadł wyrok korzystny dla oskarżonej, a zarazem nieodpowiadający interesom pokrzywdzonego (k. 118).

Konsekwencją powyższego jest konieczność stwierdzenia, iż tok myślowy Sądu Rejonowego odbiega od zasady swobodnej oceny dowodów, również o tyle, o ile przyjmuje on, że zeznania M. S. są niewiarygodne, albowiem przeczą wyjaśnieniom oskarżonej. W związku z faktem, iż negatywne wartościowanie zeznań pokrzywdzonego stanowiło także rezultat odwołania się do dotychczasowego sposobu życia J. D., w tym w szczególności do tezy o nieprzejawianiu przez nią żadnej agresji (k. 146), podkreślić trzeba, że oskarżona była w przeszłości karana za czyn z art. 226 § 1 k.k. (karta karna- k. 51). Nie sposób zapominać przy tym, że sama okoliczność, iż świadek lub oskarżony dotychczas nienagannie się zachowywali albo przeciwnie- że ich dotychczasowy tryb życia był naganny, bez należytego ustalenia innych okoliczności nie może stanowić o tym, że dane zeznanie lub wyjaśnienie jest albo nie jest wiarygodne (vide wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 14 marca 2014 r., II AKa 47/14, LEX nr 1451784). W tym stanie rzeczy nie

można nie nadawać, tak jak uczynił to Sąd Rejonowy, żadnego znaczenia okoliczności, iż relacje M. S. miały charakter konsekwentny.

Reasumując całokształt powyższego, stwierdzić należy, iż pierwszoinstancyjne ustalenia faktyczne stanowią rezultat wartościowania materiału dowodowego, który wykracza poza ramy swobodnej oceny dowodów, i którego Sąd Okręgowy zaaprobować nie może.

Jedynie drugoplanowo podkreślić trzeba, w nawiązaniu do wyводу oskarżyciela publicznego, że Sąd I instancji w sposób niczym nieuprawniony, błędnie postrzegając znaczenie postanowienia Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 20 sierpnia 2014 r., sygn. akt II Kz 172/14, podjął próbę swoistego utożsamienia znamion zakreślających obszary normowania art. 231 § 1 k.k. i art. 222 § 1 k.k. (k. 146v). Zaakcentować w tym kontekście należy, że samo stwierdzenie, iż dana osoba będąca funkcjonariuszem publicznym nie realizuje w danym momencie czynności z zakresu swych obowiązków służbowych, a tym samym nie występuje wobec właściwych osób lub dóbr w charakterze wspomnianego funkcjonariusza, nie pozbawia jej ochrony jako takiego funkcjonariusza, o ile do zamachu na jej nietykalność cielesną dochodzi

w przedmiotowym związku z pełnieniem przez nią rzeczonych obowiązków służbowych (podobnie: A. Marek, Komentarz do art. 222 Kodeksu karnego, teza 5., LEX).

Mając na uwadze powyższe uchybienia, które z pewnością mogły mieć wpływ na treść orzeczenia, należało zanegowany wyrok uchylić i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania. W związku z kasatoryjnym charakterem podjętego rozstrzygnięcia ustosunkowywanie się do zarzutów wywiedzionych w apelacji oskarżonej J. D. uznać należało za przedwczesne. Nie sposób bowiem racjonalnie analizować tez kwestionujących prawidłowość oceny stopnia społecznej szkodliwości konkretnego czynu bez poczynienia niewątpliwych ustaleń w przedmiocie okoliczności, w których został on popełniony (art. 115 § 2 k.k.). Z analogicznych względów przedwczesnymi okazały się również, sformułowane przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego M. S., zarzuty obrazy art. 626 § 1 k.p.k. i art. 627 k.p.k. i niezasadnego zastosowania art. 59 § 1 k.k.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd I instancji powtórnie przeprowadzi, tym razem dokładnie, postępowanie dowodowe, zwracając szczególną uwagę na wyjaśnienia oskarżonej i zeznania pokrzywdzonego. Całokształt materiału dowodowego zostanie poddany szczegółowej i wszechstronnej analizie, mającej na względzie argumentację zaprezentowaną wyżej. Dopiero tak przeprowadzone postępowanie dowodowe, wolne od wskazanych wyżej błędów, umożliwi poczynienie ustaleń faktycznych odpowiadających zasadzie prawdy materialnej. W razie zaistnienia potrzeby sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku, Sąd Rejonowy zwróci szczególną uwagę na konieczność zachowywania pełnej spójności pomiędzy orzeczeniem i jego pisemnym uzasadnieniem.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji swego wyroku.